

конфліктів і спорів [6].

У статті 11 поданого проекту Закону зазначаються вимоги для медіатора, а саме: “Медіатором може бути фізична особа, яка пройшла спеціальну підготовку за відповідним напрямком в Україні або за її межами та отримала сертифікат або інший документ, що підтверджує проходження нею відповідної підготовки, та якій на момент укладення договору про проведення медіації виповнився двадцять один рік (!?)”¹. Але в проекті закону не зазначається, за якою спеціальністю фізична особа, яка може бути медіатором, повинна пройти спеціальну підготовку, яку базову освіту повинна мати.

У статті 12 визначено: “Медіатор має бути сертифікований будь-яким підприємством, установою, організацією, які здійснюють підготовку медіаторів в Україні або за її межами за програмою, що складає не менше сорока академічних годин, включаючи практичні заняття” [6]. Але що означає вислів “...будь-яким підприємством, установою, організацією...”? Чому саме 40 год., а не 36 чи 54? - не пояснюється.

На сьогодні в Україні не здійснюється підготовка медіаторів. Для того, щоб створити такі установи, напевно, у Законі повинно бути чітко зазначено, які саме установи, підприємства та організації мають право займатися цим видом діяльності (отримати ліцензію), яку базову освіту повинні мати майбутні медіатори за профілем (технічний чи гуманітарний), кваліфікаційним рівнем (бакалавр права, магістр психології), в якому напрямку та в якому обсязі повинна надаватися підготовка, чи має надаватися типовий документ про набути кваліфікацію з розшифруванням опрацьованих тем і часу на опанування. Вважаємо необхідним здійснення супервізії подальшими медіаторами початківців.

Наведені висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку не вичерпують усіх

питань, які виникають в юридичній практиці і потребують нормативного закріплення.

Література

1. Микитин Ю.І. Відновне правосуддя у кримінальному процесі: міжнародний досвід та перспективи розвитку в Україні: Автореф. дис.... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 “кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність” / Ю.І. Микитин. – Івано-Франківськ, 2010. - 22 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України”. - Х.: Одиссей, 2012. - 360 с.
3. Арутюнян А.А. Медиация в уголовном процессе: Дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.09 / Арутюнян Анна Аветиковна. - М.2012. - 248 с.
4. Зер Х. Восстановительное правосудие: новый взгляд на преступление и наказание / пер. с англ. М.М. Стерник [и др.]; общ. ред. Л.М. Карнозовой. - М., 2002. - 302 с.
5. Ювенальна юстиція: Навчальний посібник / Кол. авторів: А.І. Гусев, Ю.Б. Костова, Н.М. Крестовська, Т.Є. Семікоп, І.Г. Терещенко, В.І. Шмеріга; за заг. ред. Н.М. Крестовської- Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006. - 243 с.
6. Проект закону “Про медіацію” [Електронний ресурс] Електрон. дан. (1 файл). // Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=7481&skl=7

Меркулова Ю.В.

Доцент кафедри юридичної психології та педагогіки Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук,

доцент

Надійшла до редакції: 05. 12. 2012

УДК 35.082.4(477)

ПЕРЕВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Могил С. К.

Стаття 32 Закону “Про державну службу” (2011) [1] вперше передбачає переведення (ротацію) державних службовців як предмет законодавчого регулювання спеціальним Законом про державну службу. Слід зазначити, що попередній Закон “Про державну службу” (1993) [2] такого положення не передбачав і переведення державних службовців здійснювалося на підставі норм КЗпП України [3]. Аналіз положень ст. 32 Закону свідчить, що відповідно до ч. 1 цієї статті переведення державного службовця, як правило, може мати місце за наступних умов.

1. Виникнення обґрунтованої потреби в суб’єкта призначення, тобто стаття передбачає, що причиною переведення державного службовця на іншу вакантну посаду державної служби, при дотриманні умов, передбачених ч. 1, є обґрунтована потреба суб’єкта призначення (державний орган або орган влади АРК чи посадова особа, уповноважені відповідно до законодавства призначати на посади державної служби та звільняти з цих посад). Отже, це переведення є потрібним суб’єкту призначення й допустимим державним службовцем. При цьому ця стаття не передбачає переліку причин, які можна віднести до змісту поняття “обґрунтована потреба суб’єкта

призначення”. Отже, у кожному конкретному випадку саме суб’єкт призначення вирішує питання необхідності переведення державного службовця і його обґрунтованості для державного службовця.

2. Письмова згода державного службовця. Наявність згоди державного службовця є важливою гарантією забезпечення законності проходження ним державної служби й убезпечення його від свавілля суб’єкта призначення. При цьому ця стаття визначає, що така згода має бути, в обов’язковому порядку, у письмовій формі.

3. Наявність іншої вакантної посади державної служби тієї самої підгрупи посад. Однією з важливих умов переведення державного службовця є наявність іншої вакантної посади, тобто посади, яка ніким не заміщена. При цьому слід мати на увазі, що: а) це не просто посада, а посада державної служби, тобто державний службовець може бути переведений на іншу посаду не взагалі, а на посаду саме державної служби; б) посада державної служби має належати до тієї самої підгрупи посад державної служби, до якої належить посада, з якої переводять державного службовця. Отже, і п. “а” і п. “б” є, за своїм змістом, імперативними й не підлягають зміні.

4. Відповідність рівня професійної компетентності державного службовця профілю професійної компетентності вакантної державної посади. Переведення державного службовця на умови, визначених ч. 1 ст. 32 Закону, є можливим, якщо рівень професійної компетентності державного службовця відповідає профілю професійної компетентності вакантної державної посади. При цьому слід мати на увазі, що рівень професійної компетентності державного службовця - це характеристика особи, що визначається її: а) освітнім рівнем (характеристика освіти за ознаками ступеня сформованості інтелектуальних якостей особи, достатніх для здобуття кваліфікації, яка відповідає певному освітньо-кваліфікаційному рівню); б) освітньо-кваліфікаційним рівнем (характеристика освіти за ознаками ступеня сформованості знань, умінь і навичок особи, що забезпечують її здатність виконувати завдання та обов'язки (роботи) певного рівня професійної діяльності); в) досвідом роботи (діяльність протягом певного строку у сфері державного управління, державної служби, на посадах державної служби відповідних груп або на відповідних посадах органів місцевого самоврядування); г) рівнем володіння спеціальними знаннями; д) уміннями; ж) навичками. Натомість, профіль професійної компетентності вакантної державної посади - це комплексна характеристика посади державної служби, що містить визначення змісту виконуваної за посадою роботи й перелік спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних державному службовцю для виконання посадових обов'язків.

5. Погодженого рішення керівника державної служби органу, з якого переводиться державний службовець, і керівника державної служби органу, до якого переводиться державний службовець. Переведення державного службовця на умови, передбачених п. 1 ст. 32 Закону, є можливим за наявності погодження між керівниками державної служби органу, з якого переводиться державний службовець, і органу, до якого переводиться державний службовець. При цьому стаття не передбачає форми цього погодження. Отже, це погодження може бути як у письмовій, так і в усній формі.

6. У тому самому або іншому населеному пункті. Частина 1 ст. 32 Закону передбачає переведення державного службовця в тому самому населеному пункті, або в інший населений пункт. При цьому переведення державного службовця в інший населений пункт зумовлене дотриманням умов, визначених ст. 48 Закону.

Важливо звернути увагу на те, що ч. 2 ст. 32 Закону передбачає й таку мету переведення державного службовця, як переведення для просування по державній службі. Це переведення відрізняється від переведення, передбаченого ч. 1 ст. 32 Закону, і характеризується наступним.

1. Має за мету просування по службі. Відповідно до ч. 2 ст. 32 метою переведення державного службовця є просування по службі й, у цьому разі, просування за посадами (ст. 31 Закону). При просуванні за посадами службовець має за мету зайняття більш високої за службовою ієрархією державної посади як у тому ж самому державному органі, так і в іншому державному органі. При цьому цільова спрямованість службовця на заміщення більш високої посади має співпадати з необхідністю державного органу забезпечити заміщення вакантної посади саме цією кандидатурою. Особливістю цього просування є те, що воно є можливим за наявності таких умов: а) наявності вакантної посади; б) оголошення конкурсу

(чи іншої процедури) на заміщення вакантної державної посади (ст. 21 Закону); в) передбачення посади в Реєстрі державних посад; г) встановлення груп державних посад (ст. 6 Закону); д) визначення вимог до рівня професійної компетентності особи, яка претендує на посаду (ст. 16 Закону). При цьому не має значення, хто є ініціатором цього переведення: суб'єкт призначення чи державний службовець. Важливим є те, що це переведення є необхідним і доцільним як для державного органу, так і для державного службовця.

2. Стосується заміщення вищої вакантної посади тієї самої або попередньої за числовим визначенням групи посад. Ця умова, на перший погляд, є аналогічною умові, передбаченій ч. 1 ст. 32 Закону. Водночас її відмінність полягає в тому, що в цьому разі йдеться: а) про заміщення вищої вакантної посади, тобто посади, яка в ієрархії посад державної служби займає вище положення, ніж та, з якої службовця переведено; б) про заміщення вищої посади тієї самої групи (а не підгрупи) посад або в) про заміщення вищої посади попередньої за числовим визначенням групи посад.

3. Здійснюється в тому самому державному органі. Частина 2 ст. 32 Закону передбачає переведення державного службовця в межах одного й того ж державного органу. Ця особливість відрізняє це переведення від переведення державного службовця, передбаченого в ч. 1 ст. 32 Закону.

4. Має місце тільки за письмової згоди державного службовця, тоді як переведення, передбачене ч. 1 ст. 32 Закону, є можливим і за письмової, і за усної згоди.

Важливим є те, що ст. 32 Закону передбачає розмежування між поняттями "ротація" і "переведення", зокрема ч. 3 цієї статті визначає, що переведення державного службовця, який займає посаду II, III, IV і V групи посад державної служби, є ротацією, а переведення державних службовців, які заміщують посади II, III, IV і V групи посад державної служби за результатами конкурсу є, власне, переведенням.

На особливу увагу заслуговує переведення, передбачене ч. 4 ст. 32 Закону, яке стосується переведення державного службовця в разі виникнення відносин безпосередньої підпорядкованості між близькими особами. При цьому важливим є як визначення понять "близькі особи" і "безпосереднє підпорядкування", так і підстав та умов для цього переведення. Поняття "близькі особи" і "безпосереднє підпорядкування" визначені в ст. 1 Закон "Про засади запобігання і протидії корупції" [4], відповідно до якої: а) близькі особи - це подружжя, діти, батьки, рідні брати й сестри, дід, баба, онуки, усиновлювачі, усиновлені, а також інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права й обов'язки з таким суб'єктом владних повноважень; б) безпосереднє підпорядкування - це відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, також через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень, контролю за їх виконанням.

Стосовно підстав і умов цього виду переведення слід зазначити, що аналіз положень ст. 32 приводить до наступних висновків.

1. Підставами для переведення є такі:

а) якщо відносин безпосередньої підпорядкованості виникли між близькими особами під час проходження ними державної служби. Ця підстава проявляється в

тому, що близькі особи протягом певного часу проходили службу в одному й тому ж державному органі й безпосередньої підпорядкованості між ними не було. У ході здійснення служби так склалися обставини, за яких така безпосередня підпорядкованість виникла. При цьому не має значення, чи ця підпорядкованість виникла за ініціативи суб'єкта призначення, чи за ініціативи державних службовців;

б) якщо під час проходження державної служби підпорядковані один одному службовці стали близькими особами. На відміну від попереднього пункту в цьому передбачено, що між державними службовцями була безпосередня підпорядкованість, а потім вони стали близькими особами;

в) якщо державні службовці в п'ятнадцятиденний строк самостійно не вжили заходів для усунення таких обставин. Стаття 32 Закону надає можливість державним службовцям самостійно вирішити питання щодо усунення обставин, за яких між ними, як близькими особами, має місце безпосередня підпорядкованість. При цьому Закон не передбачає жодних можливих варіантів такого вирішення, а залишає це питання на розсуд самих державних службовців. Єдине, що визначає Закон - це п'ятнадцятиденний строк з дня виникнення таких обставин. Важливо зазначити, що коментована стаття не передбачає обставин, які дають право на продовження вказаного строку.

2. Умовами переведення є:

а) здійснення суб'єктом призначення в місячний строк з моменту закінчення п'ятнадцятиденного строку самостійного усунення відповідних обставин державними службовцями. Насамперед ст. 32 передбачає строк вирішення цього питання - один місяць з дня, який слідує за останнім днем п'ятнадцятиденного строку, що надається державним службовцям для усунення відповідних обставин. При цьому в цій статті не передбачаються підстави для продовження визначеного строку;

б) виключення безпосереднього підпорядкування одна одній. Обов'язковою вимогою переведення є такий варіант переведення, який не допускає безпосереднього підпорядкування між державними службовцями, що є близькими особами;

в) дотримання вимог абз. 1 ч. 3 ст. 32 Закону. Здійснення цього переведення має відбуватися лише за умови, якщо його було призначено на посаду державної служби, яку він займає, за результатами конкурсу.

Відповідно до абз. 2 ч. 4 ст. 32 Закону в разі неможливості переведення державного службовця, що усуває безпосереднє підпорядкування між близькими особами, настає такий радикальний наслідок, як звільнення із займаної посади державної служби за п. 5 ч. 1 ст. 38 Закону "Про державну службу". При цьому важливо зазначити, що цей Закон однозначно визначає, що звільненню підлягає той державний службовець, який перебуває в безпосередньому підпорядкуванні, незалежно від того, кого з державних службовців було переведено останнім, що й спричинило безпосередню підпорядкованість близьких осіб. Більше того, ст. 32 Закону не передбачає можливості усунення обставин, що склалися на цьому етапі, за взаємною домовленістю між суб'єктом призначення, з одного боку, і державними службовцями (за їх розсудом), з іншого.

Стаття 32 Закону "Про державну службу" (2011) вперше визначає, у ч. 5, обставини, за яких переведення державного службовця може проводитися в примусовому

порядку. При цьому особливостями цього переведення є те, що:

а) здійснюється для запобігання або ліквідації наслідків стихійного лиха (надзвичайне природне явище, що діє з великою руйнівною силою, завдає значної шкоди району, в якому відбувається, порушує нормальну життєдіяльність населення, знищує матеріальні цінності), епідемії (масове поширення інфекційної хвороби серед населення відповідної території за короткий проміжок часу), епізоотії (поширення заразних захворювань тварин за відносно короткий проміжок часу на значній території, що характеризується безперервністю епізоотичного процесу), виробничих аварій (раптова зупинка роботи або порушення установленого процесу виробництва на об'єкті, яка призводить до пошкоджень або знищення матеріальних цінностей, травмування або загибелі людей), а також інших обставин, які створили або можуть створити загрозу життю чи умовам життєдіяльності людини;

б) здійснюється, якщо виконання відповідних посадових обов'язків не протипоказано державному службовцю за станом здоров'я. Обов'язковою умовою цього переведення є відповідний стан здоров'я державного службовця, який дає йому змогу забезпечити виконання службових обов'язків. При цьому ст. 32 Закону не передбачає вирішення питання щодо обов'язкового визначення стану здоров'я державного службовця для такого переведення, що покладає на державного службовця доказування того факту, що його стан здоров'я не відповідає вимогам щодо забезпечення виконання ним відповідних службових обов'язків і, як наслідок, неможливості його примусового переведення;

в) має тимчасовий характер - на строк не більше одного року. Стаття 32 Закону чітко визначає, що строк примусового переведення державного службовця має тимчасовий характер і обмежується строком до одного року. Отже, це переведення може бути й на строк менше одного року, але не повинно його перевищувати. Водночас ця стаття не регламентує кількості таких переведень і не передбачає мінімального періоду між такими переведеннями;

г) проводиться без згоди державного службовця. Особливістю цього переведення є те, що для нього не потрібно ні письмової, ні усної згоди державного службовця. Дотримання цього переведення є посадовим обов'язком державного службовця;

д) є можливим і до іншого населеного пункту. При цьому державний службовець може бути переведений в інший населений пункт за умови надання йому відповідного службового житла або компенсації витрат на проживання з урахуванням його сімейного стану й компенсації інших витрат, пов'язаних з переїздом до іншого населеного пункту (ст. 48 Закону). Зокрема, державному службовцю, який тимчасово переведений на іншу посаду державної служби до іншого населеного пункту для запобігання або ліквідації наслідків стихійного лиха, епідемії, епізоотії, виробничих аварій, а також усунення інших обставин, які створили або можуть створити загрозу життю чи умовам життєдіяльності людей, надається службове житло або компенсація витрат на проживання з урахуванням його сімейного стану (кількості членів сім'ї, які переїжджають разом з державним службовцем і компенсації інших витрат, пов'язаних з переїздом до іншого населеного пункту [5, 6];

ж) оплата праці за виконану роботу є не нижчою,

ніж середній заробіток за попередньою посадою за той самий період;

з) посада державного службовця, з якої його тимчасово переведено, зберігається за ним і не вважається вакантною. Призначення на цю посаду іншої особи є можливим тільки на період відсутності державного службовця, якого перевели.

Водночас слід звернути увагу на те, що абз. 4 ч. 5 ст. 32 Закону передбачає перелік осіб, для переведення яких за обставин, передбачених абз. 1 ч. 5 цієї статті, є необхідною їхня згода: а) вагітна жінка; б) державний службовець, який сам виховує дитину віком до 14 років або дитину-інваліда; в) державний службовець, який у встановленому порядку визнаний інвалідом. Цей перелік є вичерпним і не передбачає широкого тлумачення. При цьому цей пункт не визначає форми згоди державного службовця, що дає підстави вважати, що така згода може бути надана як у письмовій, так і в усній формі.

Слід звернути увагу на те, що саме ч. 6 ст. 32 Закону стосується такого поняття, як "ротація державних службовців". При цьому важливо зазначити, що, відповідно до цього Закону, відмінність між переведенням і ротацією полягає в такому:

а) переведення стосується державних службовців, які заміщують посади державної служби II, III, IV і V групи, а ротація - державних службовців, які заміщують посади державної служби I групи;

б) переведення є можливим для запобігання або ліквідації наслідків стихійного лиха, епідемій, епізоотій, виробничих аварій, а також інших обставин, які створили або можуть створити загрозу життю чи умовам життєдіяльності людини, а ротація - для періодичного планового переміщення державного службовця;

в) для переведення, як правило, потрібно згода державного службовця, а для ротації така згода не потрібна;

г) при переведенні за державним службовцем залишається його основна посада, при ротації - такого немає.

Отже, особливостями ротації є те, що: а) вона стосується державних службовців, які заміщують посади державної служби I групи; б) проводиться для періодичного планового переміщення державного службовця; в) згоди державного службовця не потрібно; д) державний службовець переміщається з однієї посади державної служби на іншу в межах однієї підгрупи посад; ж) державний службовець може переміщатися в інший державний орган і в іншу місцевість; з) переміщення державного службовця не обмежується конкретно визначеним строком.

Зарубіжний досвід законодавчого регулювання проходження публічної служби свідчить про те, що

переведення публічного службовця на іншу посаду є характерними для багатьох країн Західної Європи. Це зумовлено тим, що особливий публічний характер діяльності публічних службовців покладає на них обов'язок у разі потреби заміщення посади публічного службовця навіть без його згоди може бути переведений на цю посаду, і також в іншу місцевість. При цьому, безперечно, враховуються такі чинники, як сімейні та інші обставини. Частиною 3 статті 67 Кодексу цивільних службовців Греції при такому переводі враховуються: а) загальний стаж державного службовця на попередній службі; б) стаж служби у відповідній місцевості; в) сімейний статут; г) вік; д) перебування чоловіка або дружини державного службовця на державній службі; ж) місце народження державного службовця [7].

Література

1. Про державну службу: Закон України від 26.12.2011 р. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua>

2. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 р. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua>

3. Кодекс законів про працю України від // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua>

4. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 07.04.2011 р. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua>

5. Про надання державним службовцям службового житла, а також компенсації витрат на проживання та інших витрат у зв'язку з тимчасовим переведенням на іншу посаду державної служби до іншого населеного пункту: Постанова КМУ від 18.07.1012 р. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua>

6. Порядок надання державним службовцям у зв'язку з тимчасовим переведенням на іншу посаду державної служби до іншого населеного пункту службового житла або компенсації витрат на проживання та інших витрат: Постанова КМУ від 18.07.1012 р. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua>

7. Кодекс цивільних службовців Греції // Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В.П. Тимошука, А.М. Школика. - К.: Конус-Ю, 2007. - 735 с. - С. 520-601.

Могил С.К.

*Кандидат юридичних наук, суддя Вищого господарського суду України
Надійшла до редакції: 03. 12. 2012*

УДК 343. 85: 344. 131. 4(479)(477)

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ ВТЕЧІ З МІСЦЯ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ АБО З-ПІД ВАРТИ

Некрасов О. О.

До ефективного й такого, що приводить до досягнення бажаних цілей процесу виконання кримінального покарання прагнуть усі держави. Вирішення цього завдання - одна з неодмінних умов успішної реалізації кримінальної та кримінально-виконавчої політики будь-якої країни. Однак названому процесу можуть перешкоджати різні обставини, що носять як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. В їх числі протидія осіб, до яких застосовано кримінальне покарання. Відповідно, © О.О. Некрасов, 2013

кримінальне законодавство всіх держав містить норми про відповідальність за такі посягання.

Теоретичне підґрунтя дослідження питань кримінальної відповідальності за втечу з місця позбавлення волі або з-під варті склали роботи відомих вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема Ю.М. Антоняна, Ю.В. Бауліна, О.М. Бандурки, І.Г. Богатирьова, В.В. Василевича, В.Б. Васильця, В.В. Голіни, О.М. Джужі, В.М. Дрьоміна, Т.А. Денисової, В.П. Ємельянова, З.В. Журавської,

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС